

กระแสโลกาภิวัตน์หาใช่สิ่งที่เพิ่งมาเกิดขึ้น หากมีมาแต่ช่วงก่อนยุคประวัติศาสตร์ แต่ถ้าเข้าใจถึงมนุษย์ได้ลึกซึ้งย่อมพบว่า ในช่วงที่ยังมาไม่ถึงจุดทำให้เคือคร่อนหนักย่อมไม่มีใครสนใจและนำมาพูด

ในปัจจุบันนี้สังคมไทยตกไปอยู่ในสภาพที่เรียกว่า สังคมปลายเหตุ อย่างชัดเจน คังนั้นเมื่อกกล่าวถึง สื่อ คนจำนวนมากจึงมีแนวโน้มมุ่งมองไปยัง วิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ โทรสาร สิ่งพิมพ์ และสิ่งอื่น ๆ ซึ่งนับวันยังปรากฏออกมาอย่างหลากหลายและโดยสังขรณ์ก็คงหยุดไม่ได้ กับในปัจจุบันอีก เช่นกันที่มักมีเสียงสะท้อนออกมาจากคนในสังคมอย่างเป็นทางการว่า ยุคนี้เป็นยุคของโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร

ความหลักความจริง ทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งปรากฏเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักรอยู่ในโลก ย่อมมีสองด้านและหากมองจากภายนอก จะรู้สึกว่ามันสวนทางกัน แต่ถ้ามองได้ถึงภายในย่อมพบว่า มีแกนเป็นศูนย์รวมให้สามารถร่วมกันและพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพื่อให้ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปได้ด้วยความราบรื่น

คังนั้นเมื่อกมีการกล่าวถึง ยุคแห่งข้อมูลข่าวสารซึ่งปรากฏเป็นภาพที่หลากหลายด้วยรูปวัตถุและมีเงื่อนไขผูกพันอยู่กับกาลเวลาก็น่าจะพบการแสดงออกในอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นแก่นแท้หรือเป็นรากฐานอันมีสภาพเป็นหนึ่งเดียวโดยที่ปลอดจากการผูกพันอยู่กับกาลเวลารวมอยู่ด้วยแต่ทุกวันนี้กลับมองเห็นได้น้อยลงไปเรื่อย ๆ และหากกล่าวถึงก็มีคนหลายคนไม่อาจเข้าใจ ถึงกับมีเสียงร้องออกมาเป็นครั้งคราวว่า ลึกซึ่งเกินไปจนไม่อาจเข้าใจได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่ซึ่งวัยน่าจะบ่งบอกถึงประสบการณ์ชีวิตที่ช่วยให้เข้าใจได้ลึกซึ้ง แต่กลับพบกับภาพซึ่งยังคงตะเกียกตะกายขึ้นไปแสวงหาอำนาจและความร่ำรวยด้วยรูปวัตถุต่อไปเรื่อย ๆ

ในเมื่อเหตุแห่งปัญหาทุกรูปลักษณะเป็นสิ่งปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจคน การมองสื่อด้วยทรรศนะที่เน้นไปยังเครื่องมือซึ่งเป็นเพียง: สิ่งอำนวยความสะดวกนำไปใช้ประโยชน์ย่อมสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลผู้มองขาดการหยั่งรู้และเข้าถึงเหตุอันแท้จริง และโดยสังขรณ์การมองทุกสิ่งทุกอย่างในสภาพที่ เข้าไม่ถึงความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานของคนย่อมอ่านได้ว่า ผู้มองมีความเห็นแก่ตัวจึงทำให้เกิดสภาพที่ปิดตัวเอง

อนึ่ง บนพื้นฐานปัญหาที่กล่าวแล้ว แม้มองที่สื่อกับคนก็คงมองอยู่เพียงในกรอบของคนในกลุ่มซึ่งทำงานเกี่ยวกับสื่อที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ แทนการมองเห็นว่า สื่อคือกระแสซึ่งมีธรรมชาติเกิดจากรากฐานแต่ละคนที่เกิดขึ้นมาอย่างปราศจากการเลือกพวกเลือกกลุ่ม ด้วยเหตุนี้เอง การจะมองเห็นได้ถึงอีกด้านหนึ่งซึ่งธรรมชาติได้มอบไว้แก่ชีวิตอย่างปลอดจากยุคสมัยและกาลเวลา จึงยังคงปรากฏเห็นได้น้อยกว่าอย่างเห็นได้ชัด

บนพื้นฐานเดียวกันกับการนำเอาประเด็น ความหลากหลายทางชีวภาพ มาแสดงออกบ่อยครั้ง แต่ในด้านความเป็นหนึ่งทางชีวภาพซึ่งควรเห็นได้จากการปฏิบัติกลับไม่เกิดขึ้น และยิ่งกว่านั้น เมื่อพูดถึงความหลากหลายทางชีวภาพแทบทั้งหมดจะเน้นไปยังต้นไม้และสัตว์ ขาดการกล่าวถึงความหลากหลายของคนซึ่งดำรงชีวิตร่วมกันอยู่ในสังคม ทั้ง ๆ ที่คนก็เป็นสิ่งมีชีวิตอีกทั้งยังเป็นเหตุเป็นผลของสิ่งเหล่านั้น

หากมองสู่ด้านการศึกษา เมื่อไม่นานมานี้มีความขัดแย้งเกิดขึ้นจากแนวคิดในการมองปัญหาป่าไม้ ระหว่างบุคคลผู้ซึ่งศึกษาเล่าเรียนมาและปฏิบัติงานในสาขาวิชาป่าไม้โดยตรงกับบุคคลภายนอกสาขาซึ่งให้ความสนใจศึกษาวิเคราะห์ปัญหาป่าไม้อย่างจริงจังมาโดยตลอดโดยมุ่งมองที่เหตุซึ่งอยู่ในรากฐานของคน ก็มีเสียงปรากฏออกมาจากบุคคลผู้บริหารระดับประเทศคนหนึ่งกล่าวว่า คนไม่ได้เรียนป่าไม้มา จะรู้ดีไปกว่าคนที่เรียนมาได้ยังไงกัน จึงไม่น่าแปลกใจอะไรว่า คนซึ่งผ่านจากระบบการจัดการศึกษามาแล้วโดยที่มีบรรยากาศการใช้เครื่องมือสื่อสารนานาชนิด แต่กลับไปยึด

คืออยู่แค่สาขาวิชาซึ่งเป็นเพียงรูปแบบและกิ่งแขนง ทำให้ไม่อาจเข้าถึงสังขารภายในรากฐานอันถือเป็นหัวใจสำคัญ และเป็นศูนย์รวมทุกสาขาวิชาให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

อีกประเด็นหนึ่งซึ่งมักได้ยินเป็นครั้งคราวก็คือ เมื่อคนที่จบจากสถาบันการศึกษาในสาขาหนึ่ง แล้วออกไปทำงานในอีกสาขาหนึ่งมักกล่าวอย่างเชื่อมั่นว่า ตนต้องทำงานในสิ่งซึ่งไม่ได้เรียนมาหรือไม่ก็เรียนแล้วไม่มีโอกาสนำเอาความรู้มาใช้ประโยชน์ ซึ่งจริง ๆ แล้วถ้ามองได้ลึกซึ้งถึงสังขารของทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐานชีวิตแต่ละคน ก็น่าจะเห็นและเข้าใจได้สองด้าน

ด้านหนึ่ง คำปรารภดังกล่าวน่าจะเป็นความจริง เนื่องจากประเด็นนี้มีภาวะยึดติดรูปแบบเข้าไปเป็นเงื่อนไขอยู่ในรากฐานโดยที่ตัวเองไม่อาจปลดออกได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะพบได้ทั่วไปในสังคมนี้ แม้กฎระเบียบในการรับคนเข้าทำงานที่เป็นทางการก็ระบุไว้ว่า จะต้องรับคนในสาขาวิชาซึ่งตรงกับสาขางาน และในทางปฏิบัติก็นำมาอ้างอิงปราศจากการผ่อนปรนโดยไม่คำนึงว่าบุคคลมีความสามารถสูงและปรับตัวให้เหมาะสมได้คล่อง ซึ่งอาจมีผลดีแก่การสร้างงานยิ่งกว่าคนซึ่งมีเพียงการเรียนรู้มาตรงสาขา

ส่วนอีกด้านหนึ่ง หากการจัดการศึกษาสามารถผลิตคนจากสาขาใดก็ตาม ให้สามารถเข้าถึงแก่น อันเป็นศูนย์ของทุกสาขาและมีหนึ่งเดียว ช่วยให้แต่ละคนมีธรรมชาติที่สานทุกสาขาดังซึ่งกันและกัน โดยที่จับเรื่องใดก็ตาม สามารถนำปฏิบัติให้สานถึงได้ทุกเรื่องย่อมออกไปทำงานในสาขาใดก็ได้ และยังสะท้อนผลงานออกมาปรากฏอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประเด็นนี้หรือมิใช่ ที่น่าจะเป็นความจริงของการจัดการศึกษาอันพึงปรารถนา และแน่นอนที่สุดคือที่อยู่ในรากฐานผู้ใหญ่มุ่งมั่นเป็นคุณแจกออกสำคัญ เนื่องจากเปรียบคูกวางประทีปที่ส่องทางอันสว่างให้แก่เยาวชนทุกระดับชีวิต

บนพื้นฐานสังคมปัจจุบันแม้มองที่ประเด็นประชาธิปไตย เรามักพบกับคำกล่าวเสมอ ๆ ว่า ประชาธิปไตยจะคือมีความซัดแย้ง แม้ก่อนจะพูดอะไรก็ต้องการประโยชน์เข้าคนมักกล่าวกันว่า ฉันเป็นผู้แทนของประชาชน อย่างไรก็ตามปราศจากการรู้ถึงเหตุและผลว่า สิ่งใดสมควรพูด - สิ่งใดควรเป็นการพูดจากคนอื่น และการพูดถึงความซัดแย้งก็ถูกปล่อยให้ลอย ๆ ไว้แค่นั้น โดยที่ขาดการกล่าวถึงความซัดแย้งซึ่งนำไปสู่ความเป็นหนึ่งอันจะก่อให้เกิดความสงบขึ้นในรากฐานจิตใจแต่ละคนและแก่สังคม แต่กลับเห็นซัดถึงความซัดแย้งซึ่งยิ่งแยกแยะออกไปสู่เปลือกนอกของปัญหา ทำให้เกิดภาวะรุนแรงบานปลายออกไปเรื่อย ๆ จนบางครั้งถึงขั้นยกพวกเข้าทำร้ายกันครั้งแล้วครั้งเล่า และยังมีมองเห็นแนวโน้มซึ่งอาจเกิดขึ้นอีก อีกทั้งรุนแรงกว่าเก่า

จากประสบการณ์ครั้งหนึ่งของชีวิตผู้เขียนขณะที่อยู่บ้านก็มีคนในสาขาวิชาซึ่งหนึ่งสือพิมพ์มาพบ โดยที่มีการปรึกษากันมาแล้วว่าจะจัดตั้งสถาบันพัฒนาการหนึ่งสือพิมพ์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ประสานงานในด้านให้บริการฝึกอบรม และขอให้ช่วยเป็นหลักในช่วงเริ่มต้นโดยเชิญให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ ซึ่งตนเองเห็นว่าเมื่อมีคนรุ่นหลังเข้ามาหา เราเป็นผู้ใหญ่ควรให้โอกาสในการคิดและมุ่งทำงานแก่เขาจึงได้ยอมรับ หลังจากนั้นไม่นานก็มีเสียงวิจารณ์จากบางคนในสาขาตรงปรากฏออกมาว่า ผู้เขียนไม่มีความรู้ในสาขานี้-ไปเอาเข้ามาเป็นแล้วจะได้อะไร ญาติที่ตนเองไม่ใช่เป็นคนนำมาดีสาแต่กลับทำให้เห็นโอกาสนำเอาของจริงมาคิดวิเคราะห์ค้นหาเหตุผลได้อย่างลึกซึ้งจึงพบว่า เป็นกระแสเงื่อนไขที่เกิดจากพื้นฐานเดียวกันกับ กรณีการศึกษาไปไม้ คังได้กล่าวไว้ในตอนแรก ๆ แล้ว

ดังนั้น หากมองที่สื่อด้วยความเข้าใจอย่างมีรากฐานหยั่งลงลึกซึ้ง คงไม่มุ่งมองไปยังสื่อในด้านรูปแบบซึ่งผลิตขึ้นโดยคนและมีรูปแบบหลากหลายเพื่อนำมาใช้เป็นเพียงเครื่องมือสนองประโยชน์แก่คน หากแต่ละคนยังคิดด้วยความจริงใจว่า สื่อน่าจะเป็นสิ่งนำประโยชน์สู่การสร้างสรรค์เพื่อความมั่นคงยั่งยืนทั้งแก่สังคมและตนเองอย่างแท้จริง ก็ควรหวนกลับมามองยังสื่อซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐานตนเองของแต่ละคนอันถือเป็นของจริงและมีความสำคัญที่สุด เพราะมีหน้าที่ให้บริการที่อำนวยความสะดวกสู่การสร้างสรรค์ได้ทุก ๆ เรื่อง ยิ่งไปกว่านั้นยังมีผลกว่าหนคความ-

เป็นหนึ่งในหัวใจและถือเป็นรากฐานอันแท้จริงในความหมายของอิสราเอล อีกทั้งยังช่วยให้ชีวิตแต่ละคนยืนหยัดอยู่ได้ไม่ว่ากระแสโลกาภิวัตน์จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคใดก็ตาม

หากชาคการเห็นได้ถึงความจริงของสื่อดังกล่าว ย่อมมีธรรมชาติที่กำหนดตัวเองให้นำเอาสื่อซึ่งผลิตขึ้นโดยคนซึ่งนับวันยิ่งปรากฏหลากหลายยิ่งขึ้นไม่ว่าผลิตโดยตนเองหรือคนอื่น ไปใช้เป็นเครื่องมือทำลายเพื่อนมนุษย์และสังคมซึ่งตนควรมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมด้วยโดยตัวของมันเองอย่างแน่นอนที่สุด และคนซึ่งตกอยู่ในสภาพนี้ย่อมขาดการรู้สึกได้ถึงผิดชอบชั่วดีอย่างแท้จริง ทำให้ยังคงเชื่อว่าสิ่งซึ่งตนคิดและนำไปปฏิบัติคือวิถีทางที่นำสู่การสร้างสรรค ทั้งนี้และทั้งนั้น ลงมือเงื่อนไซเข้าไปแฝงอยู่ในกระแสสื่อธรรมชาติย่อมเกิดภาวะปะทะกันมิให้ของจริงมีโอกาสปรากฏออกมาอย่างอิสระ หากเต็มไปด้วย ข้ออ้างลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเน้นอยู่กับเงื่อนไซที่ปรากฏหลากหลายอยู่ภายนอกตัวเองเป็นปัจจัยสำคัญ

สื่อกับความเป็นครูเป็นสิ่งอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน โดยสมมติฐานควรปรากฏเจริญขึ้นในกระแสการสร้างสรรควิถีชีวิตแต่ละคนที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ หากใช้เพียงครูที่สอนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเท่านั้นไม่ แต่ภาวะผิดคิดอยู่กับสาขาวิชาอันเป็นเพียงเปลือกนอกของวิชาการย่อมทำให้ตนเองมองไม่เห็น ผู้เขียนมองว่าครูกับสื่อเป็นสิ่งอยู่บนพื้นฐานร่วมกันและมีความเป็นเนื้อเดียวกันด้วย ดังนั้นคนในกลุ่มซึ่งเข้าไปทำหน้าที่เกี่ยวกับสื่อในด้านรูปแบบ โดยสมมติฐานย่อมถือเป็นครูของประชาชน จึงน่าจะมี ความเข้าใจในสังขธรรมชีวิตของเพื่อนมนุษย์ มีคุณธรรมและเมตตาธรรมปรากฏอยู่ในรากฐานแต่ละคนเป็นคุณสมบัติ ในอีกด้านหนึ่งหากเริ่มมองจากครูในสถาบันการศึกษาซึ่งมีธรรมชาติที่สานกระแสออกสู่สังคมทั่วไป ถ้าครูมีผิดคิดอยู่กับสื่อซึ่งเป็นผลจากการประคิษฐ์คิดค้นโดยคน นั่นคือจุดเริ่มต้นของกระแสเงื่อนไซอันควรถือเป็นอันตรายแก่นักตของสังคมที่ชัดเจนมาก

ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นปัญหา มีเหตุปรากฏสืบเนื่องมาจากเงื่อนไซที่อยู่ในรากฐานของคน ในองค์ประกอบอันถือเป็นสังขธรรมของชีวิตคนมีร่างกายและจิตใจซึ่งสัมพันธ์กันอยู่ และมีเหตุมีผลสัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมเป็นวัฏจักรทั้งสองทิศทางอย่างอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นคนด้วยกัน การสื่อถึงกันและกันจึงเป็นสิ่งที่ได้รับการกำหนดโดยธรรมชาติ หากนำเอาทั้งระบบชีวิตมาลำดับความสำคัญตามขั้นตอนของเหตุและผลน่าจะเห็นว่า การปฏิบัติซึ่งเกิดจากรากฐานความรู้สึกอันดีเอาความจริงซึ่งปรากฏอยู่ในส่วนลึกที่สุด ถือเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ส่วนการพูดและการเขียนนับเป็นเรื่องรองลงไปตามลำดับ

การปฏิบัติแม้ปราศจากการพูดจึงถือเป็นสื่อธรรมชาติในขั้นพื้นฐาน เนื่องจากสามารถถ่ายทอดกระแสจากใจสู่ใจ ได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งจะพบกับคำปรารภจากบางคนผู้มีรากฐานจิตใจละเอียดอ่อนและลึกซึ้งในระดับหนึ่งซึ่งกล่าวจากความรู้สึกว่า เมื่อมีโอกาสสัมผัสกับพฤติกรรมที่เป็นธรรมชาติของผู้ใหญ่บางคน แม้ไม่ได้พูดออกมาที่รู้สึกอบอุ่นและศรัทธาอย่างลึกซึ้ง แต่ก็บังเกิดจากอีกด้านหนึ่ง หากผู้รู้สึกขาดรากฐานที่มั่นคงลึกซึ้ง อาจตกเป็นเหยื่อของคนผู้ซึ่งสะท้อนภาพพฤติกรรมที่แสดงออกเพียงผิวเผินได้ไม่ยากเช่นกัน ซึ่งทั้งนี้และทั้งนั้นคงต้องมองถึงทุกส่วนอันเป็นองค์ประกอบรอบด้านไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ที่ปราศจากเงื่อนไซมิให้สะกดคิด

คำปรารภที่หยาบมากกล่าว หากฟังแล้วเก็บมาคิดได้ลึกซึ้งพอสมควร ย่อมรู้และเข้าใจถึงความหมายของสื่ออันเป็นสิ่งปรากฏอยู่ในกระแสธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ร่วมกัน ดังเช่นที่กล่าวกันว่า ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนหรือคนรุ่นหลัง

แม้การพูดการเขียน หากเนื่องมาจากการที่คนได้ปฏิบัติแล้วช่วยให้รู้แจ้งถึงความจริงแล้ว หรืออีกนัยหนึ่งคือพูดจากใจจริง ย่อมนำวิถีทางสู่การสร้างสรรคอย่างมีระบบอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติ หากใช้การพูดหรือเขียนที่ไปลอกเลียนแบบมาจากคนอื่นแม้จากคำร่า แม้การพูดการเขียนไปตามกระแสสังคมเพื่อให้ตัวเองได้มาในสิ่งอื่นจากที่อื่น

ดังเช่นที่กล่าวกันว่า **ทุกแบบภาษาคลอไม้ หรือทุกอย่างชาคราฐานจริง** ซึ่งลักษณะเช่นนี้แม้ชีวิตจะก้าวต่อไปบนพื้นฐานวัตถุ ก็คงมีลักษณะวนไปเวียนมาและไปได้เพียงช่วงหนึ่งไม่ว่า เร็วหรือช้า แล้วก็ต้องรับผลเสียหายในที่สุด ยิ่งกว่านั้นยังส่งผลให้เกิดการสูญเสียแก่สังคมด้วย

มนุษย์แต่ละคนซึ่งดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไม่ว่าชาติไหนภาษาไหน หากวิถีชีวิตมุ่งรู้และ เข้าถึงธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์แต่ละคนได้อย่างปราศจากการเลือกพวก เลือกกลุ่มแม้กระทั่ง เลือกชาติภาษา ย่อมมีโอกาสนำเอาสิ่งซึ่งถือเป็นสื่อธรรมชาติในตนเองออกมาใช้ประโยชน์สู่การสร้างสรรค์ได้อย่างลึกซึ้ง กับอีกด้านหนึ่งย่อมส่งผลสะท้อนกลับมาพัฒนาคุณภาพของสื่อให้ใสสะอาดและบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นเป็นลำดับอย่างเป็นธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะหยั่งรู้และ เข้าถึงธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์ สิ่งที่เป็นเงื่อนไขสำคัญอันพึงช่วยให้การถ่ายทอดข้อมูลซึ่งเป็นความจริงให้คนอื่น เข้าถึงได้อันควรปรากฏอย่างเด่นชัดเป็นอันดับแรกน่าจะได้แก่ การหยั่งรู้และ เข้าใจได้ถึงสื่อจริงจากรากฐานตนเองก่อนอื่น เนื่องจากหากรู้ได้ถึง ย่อมช่วยให้อิทธิพลเปิดกว้างและมีความจริงใจต่อกัน และหากมองจากอีกด้านหนึ่งย่อมพบว่า ปราศจากความหวาดระแวงซึ่งทำให้เกิดการหาเหตุจากเงื่อนไขที่ปรากฏหลากหลายอยู่ภายนอก เพื่อนำมาอ้างโดยที่หวังปกปิดอีกฝ่ายหนึ่ง

อนึ่งในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏเป็นปฏิกาย่อมมีสองด้าน แม้ด้านหนึ่งอาจมีการสร้างเงื่อนไขขึ้น หากอีกด้านหนึ่งคับได้ ย่อมช่วยให้อีกด้านตรงข้ามคับได้ด้วยเป็นธรรมชาติไม่เร็วก็ช้า และโดยสังขรณ์ฝ่ายที่คับได้ก่อนน่าจะเป็นฝ่ายผู้ใหญ่กว่า ซึ่งกรณีเช่นนี้น่าจะถือเป็นการให้อย่างมุ่งสู่ทิศทางสร้างสรรค์อย่างแท้จริงทั้งแก่สังคมและตนเอง ไม่ว่าจะระแแสโลกาภิวัตน์จะกำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตนเองย่อมไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความเคียดริ้นให้แก่เพื่อนมนุษย์

ส่วนบุคคลอื่นสิ่งอื่นจะเป็นไปอย่างไร ย่อมเข้าใจได้ลึกซึ้งว่าคงไม่มีใครอื่นไปกำหนดให้ต้องเป็นอย่างนั้น-อย่างนั้นได้ หากช่วยให้อีกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและมุ่งทำหน้าที่ได้อย่างไม่ทอดอหย อีกทั้งมีความพร้อมในตัวเองที่จะเผชิญกับความจริงได้ทุกรูปลักษณะด้วยความเข้าใจจริงถึงสิ่งซึ่งพึงปรากฏออกมาเป็นสังขรณ์ในอนาคต.